

## CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK FANINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

**Boyqulov Sunnatilla Eshimovich**

*Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani*

*69-umumiy o'rta ta'lim maktabi*

*Chaqiruvga qadar boshlang'ich ta'lim*

*rahbari Qurolli Kuchlar xizmatchisi.*

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada umumta'lim maktablarida o'qitiladigan chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik ahamiyati, mazmuni va samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy ta'lim talablari asosida ushbu fan mazmunini boyitish, o'qitish jarayoniga interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan yondashuvlarni joriy etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, muammoli ta'lim, loyiha metodi, rolli o'yinlar, keys-stadi va raqamli texnologiyalarning o'quvchilarda vatanparvarlik, fuqarolik mas'uliyati, jismoniy va psixologik tayyorgarlikni shakllantirishdagi o'rni asoslab berilgan. Maqolada o'qituvchining innovatsion kompetensiyasi, kasbiy rivoji va pedagogik mahoratini oshirish masalalariga ham alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari ChQBT fanini o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilarning harbiy xizmatga ongli va mas'uliyatli munosabatini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning muhimligini ko'rsatadi.

**Kalit so'zlar:** chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik, innovatsion yondashuv, harbiy-ta'lim, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, vatanparvarlik tarbiyasi, pedagogik kompetensiya.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan sharoitda ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarmoqda. Ayniqsa, yosh avlodni har tomonlama yetuk, jismonan sog'lom, ma'naviy barkamol va Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, umumta'lim maktablarida o'qitiladigan Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik (ChQBT) fani yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash, ularda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish va fuqarolik mas'uliyatini kuchaytirishda muhim o'rin tutadi.

An'anaviy ta'lim usullari bugungi o'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlariga to'liq javob bermay qolmoqda. Shu sababli ChQBT fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar va raqamli vositalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omiliga aylanmoqda.

ChQBT fani umumta'lim maktablarida o'quvchilarga harbiy bilimlarning boshlang'ich asoslarini berishga qaratilgan bo'lib, u quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

- yoshlarni O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari faoliyati bilan tanishtirish;
- harbiy xizmatga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirish;
- jismoniy, psixologik va ma'naviy tayyorgarlikni kuchaytirish;
- favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Ushbu fan faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmasdan, amaliy mashg'ulotlar, harbiy-amaliy o'yinlar va mashqlar orqali o'quvchilarning hayotiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi [2].

Innovatsion yondashuv bugungi ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u o'quv jarayoniga yangicha tafakkur, ilg'or pedagogik g'oyalar, zamonaviy metod va texnologiyalarni joriy etishni anglatadi. Bunday yondashuv ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va ularning shaxsiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Pedagogik innovatsiyalar, avvalo, ta'lim mazmunini zamon talablari asosida yangilash, o'qitish usullarini takomillashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan faol foydalanish hamda o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish orqali namoyon bo'ladi.

Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Ushbu fan o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish, ularni harbiy xizmatga ma'naviy va jismoniy jihatdan tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois dars jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish zarur hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida interaktiv metodlar yetakchi o'rinni egallaydi. Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanida muammoli ta'lim metodi keng qo'llanilishi mumkin. Ushbu metodda o'quvchilarga real hayotga yaqin vaziyatlar asosida muammoli topshiriqlar beriladi. Masalan, favqulodda holatlarda aholining xavfsizligini ta'minlash, evakuatsiya jarayonini rejalashtirish yoki birinchi tibbiy yordam ko'rsatish bilan bog'liq vaziyatli masalalar o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini va tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Loyiha metodi ham ushbu fan doirasida samarali hisoblanadi. O'quvchilar kichik guruhlarda ishlagan holda harbiy texnika turlari, harbiy kasblar, mudofaa tizimi yoki milliy xavfsizlik masalalariga oid loyihalar tayyorlaydilar. Bu jarayon o'quvchilarda jamoada ishlash, mas'uliyatni his etish, yetakchilik va muloqot ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, loyiha faoliyati o'quvchilarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqaradi.

Rolli o'yinlar va simulyatsiya mashg'ulotlari ham innovatsion metodlar sirasiga kiradi. Harbiy xizmatga oid turli vaziyatlarni sahnalashtirish orqali o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ushbu metod ayniqsa o'quvchilarning psixologik tayyorgarligini kuchaytirish, stressli vaziyatlarda o'zini tutish va jamoa bilan hamkorlikda harakat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Keys-stadi metodi aniq voqealar va real misollar asosida tahlil qilishni nazarda tutadi. Bu metod o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammoga turli nuqtai nazardan yondashish va asosli xulosa chiqarish malakalarini shakllantiradi. O'quvchilar muayyan vaziyatni tahlil qilib, eng maqbul yechimlarni taklif etadilar.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanini o'qitishda keng imkoniyatlar yaratadi. Multimedia taqdimotlari, videomateriallar, virtual mashg'ulotlar va onlayn testlar darslarni yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Xususan, harbiy texnikaning uch o'lchamli modellarini namoyish etish, virtual poligonlar orqali mashg'ulotlar o'tkazish va interaktiv platformalarda bilimlarni baholash o'quvchilarning fan bo'yicha bilimlarini chuqurlashtiradi. AKT vositalari mustaqil ta'lim olish jarayonini qo'llab-quvvatlab, ta'limni individuallashtirish imkonini beradi. Innovatsion yondashuvlarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda o'qituvchining innovatsion kompetensiyasi muhim o'rin tutadi [4].

Xulosa qilib aytganda, chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanini innovatsion yondashuvlar asosida o'qitish bugungi ta'lim tizimining muhim talablaridan biridir. Zamonaviy metodlar, axborot texnologiyalari va interaktiv yondashuvlar orqali ushbu fan o'quvchilar uchun yanada mazmunli va samarali bo'ladi. Innovatsion ta'lim yoshlarni nafaqat harbiy xizmatga, balki hayotiy faoliyatga ham puxta tayyorlashga xizmat qiladi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Karimova D.Sh. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 168 b.
2. Rasulov A.M., Qodirov B.X. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni. – Toshkent: Innovatsiya, 2022. – 192 b.
3. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 256 b.
4. Ismoilov F.B. Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda zamonaviy yondashuvlar // Pedagogik ta'lim ilmiy jurnali. – Toshkent, 2023. – №2. – B. 45–49.